

SUMMARY

M. Ivannikova. Problems of labor education in the spiritual literature of the Crimean Tatars.

The article analyzes the literature of Islam. It is noted that religion has always influenced and influences the behavior of Sunni Muslims in relation to the labor. It is proved that Islam has stimulated labor activity, amounted the appropriate moral background, formed the labor ethics and moral standards of the Crimean Tatar people. The peculiarities of labor education of Sunni Muslims in the context of religious sources are revealed. Traditionally religious texts were used by the Crimean Tatars in the labor education of the rising generation.

Key words: spiritual literature, Islamic tradition, Koran, Crimean Tatars, labor, religion, labor education, hadith.

УДК 087.5:82-93(477)

А. І. Левдер

Міжнародний економіко-гуманітарний
університет ім. С. Дем'янчука (м. Рівне)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ЗНАТЬ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ І. П. КРИП'ЯКЕВИЧА

У запропонованій статті вперше проаналізовано оповідання та повісті І. П. Крип'якевича, написані упродовж 20–30-х років ХХ ст. Охарактеризовано етапи публіцистичної діяльності І. П. Крип'якевича. Розкрито особливості конструювання художнього змісту з використанням історичних фактів. Встановлено зв'язок між формою подачі історичної інформації, мотиваційною складовою та функціями художніх творів. Розкрито роль художньої прози І. П. Крип'якевича у популяризації історичних знань.

Ключові слова: науково-педагогічна спадщина, популяризація історичних знань, пригодницький жанр, художні твори.

Постановка проблеми. На початку ХХ ст. громадський і політичний діяч, член Центральної Ради, міністр освіти в уряді Української Народної Республіки Никифор Григорійов у статті «Про навчання дітей рідної історії» визначив роль художньої літератури у формуванні національної свідомості тогочасних підлітків. Він звертав увагу на художнє історичне оповідання як своєрідну поживу для розуму, що «захоплює дитячу душу ..., розбурхує її мрії» [1, 8–9]. Ідею поширення історичних знань за допомогою художньої прози активно реалізовував у 20–30-і роки ХХ ст. український історик Іван Петрович Крип'якевич. Тривала педагогічна діяльність, участь у підготовці підручників та популярних нарисів з історії (1912–1919 рр.), дослідження освіти та школи допомогли йому визначити роль багатьох складових, що впливали на національну ідентифікацію, формували історичну свідомість, посилювали мотивацію пізнання минувшини. Серед цих складових вагоме місце займало художнє слово, що майстерно поєднувалося І. П. Крип'якевичем з історичними фактами.

Проблема використання художньої літератури в навчанні історії не втратила своєї актуальності в умовах формування свідомості та

національної ідентифікації молоді початку XXI ст. Повернення до досвіду минулих поколінь та запозичення його здобутків у вихованні сучасних школярів є одним із шляхів удосконалення навчально-виховного процесу загалом та історичної освіти зокрема.

Аналіз актуальних досліджень. У науково-педагогічній спадщині І. П. Крип'якевича малодослідженими залишаються його художні твори для молоді як засоби популяризації минувшини. У публікаціях сучасних науковців лише частково згадується ця сфера діяльності відомого історика. Син історика – Роман Крип'якевич, його учні, колеги, сучасні дослідники – Я. Дашкевич, З. Кісіль, Н. Клименко, Л. Пироженко звертають увагу на цей напрям діяльності І. П. Крип'якевича у контексті аналізу його культурно-освітньої та популяризаторської праці. Особливості художньої прози І. П. Крип'якевича, ідеологічні чинники, окремі сюжети стали складовою досліджень західноукраїнської прози першої половини XX ст. у працях Б. Гошовського, Г. Корнеєвої, В. Разживіна. Водночас комплексного дослідження художньої прози І. П. Крип'якевича, визначення її ролі в популяризації історичних знань поки що здійснено не було.

Мета статті – розкрити причини та основні етапи популяризаторської діяльності засобами художньої прози, з'ясувати особливості художніх творів І. П. Крип'якевича, визначивши їх роль у популяризації історичних знань.

Виклад основного матеріалу. «Остання ділянка, останній напрямок популяризаторської діяльності» – так називав белетристику і художню літературу І. П. Крип'якевича його син Роман [7, 940]. Вказуючи на причини, що спонукали батька до цього виду діяльності, Роман Крип'якевич писав: «Сприймати сухі факти дитина ще не здатна, а ось емоційно ідентифікувати себе з різними героями всесвітньої слави – це якраз те, що потрібно, адже наші діти ідентифікували себе з Робіном Гудом, або з ковбоями, або з лицарями круглого столу. Все це чудові герої, але чому не національні? Національних героїв не вистачало? Їх вистачало, але довести їх до відома тих маленьких сердець не було кому. Правда, Андрій Чайківський був зразком, може не зразком, але дуже шанованим пропагандистом отієї, власне, емоційної подачі літератури. Крип'якевич вважав, що потік інформації Чайківського завузький, його треба розширити, і взятися за роботу...» [7, 940].

Чинники, що заставили І. П. Крип'якевича звернутися до художнього слова набагато глибші і сягають своїм корінням у дитячі та шкільні роки, коли він зростав і формувався під впливом ігрової діяльності, народної пісні. Згодом, навчаючись у гімназії, він з вдячністю згадував тих педагогів, які плекали в молоді любов до мов та художнього слова, вчили розуміти літературу: «... Гнатовський, ..., досить відомий польський письменник;

...Станіслав Романський... вчив нас добре латинських класиків; грецьку мову мав спершу Мелянко, українець, молодий суплент..., який зумів захопити нас навчанням, що ми, учні, з радістю виучувалися всяких «виїмків» і кон'югацій; ... німецьку літературу викладав Еміль Петцольд, баварець, незвичайно освічена людина; він глибоко вникав у літературні твори, і, напр., Гайне «Es war der schöne Monat Mai» аналізували пару тижнів і навчив нас любити і розуміти письменство... Це людина, якій я і мої товариші завдячували найбільше, він робив з нас людей» [5, 79–83]. У гімназійному віці І. П. Крип'якевич почав писати перші художні твори.

У публіцистичній діяльності І. П. Крип'якевича, що пов'язана з його художньою творчістю, варто виділити два періоди (етапи). Перший етап припадає на 1904–1914 роки. Це час, коли молодий і малознаний І. П. Крип'якевич торував власну наукову стежку і паралельно прагнув до історичного знання долучити дітей. Другий етап – 1933–1936 роки. Це період вже досить відомого і авторитетного науковця, історика, який, усвідомлюючи цінність історичного знання та його роль у формуванні свідомості молодого покоління, маючи життєвий досвід і чималі здобутки, намагався передати ці знання молоді, не давав загинути національному духу і пам'яті в умовах бездержавності. І. П. Крип'якевич, викладаючи історію в освітніх закладах, добре знав, що тогочасні підлітки прагнули до емоційних, захоплюючих оповідей, що заворожували і кликали у світ таємного, незвіданого, героїчного. Уявні подорожі в минуле, картини повсякденного життя, подвиги і героїку українського лицарства, благородство і честь – все це та інші не менш захоплюючі сюжети можна було передати за допомогою художнього слова, вплинути на емоції дитини, зачепити найпотаємніші струни душі, пробудити гордість за батьків і дідів, що залишили по собі пам'ять. Художнє слово, підкріплене історичними фактами, І. П. Крип'якевич сприймав як важливий чинник у вихованні громадян-патріотів.

Уперше свої сили в написанні дитячих оповідань, як пізніше згадував І. П. Крип'якевич, він спробував у 1904 р. під час літніх канікул після успішної здачі іспиту зрілості (матури) в IV класі гімназії [5, 88–89]. Наслідуючи стиль і форму оповіді Г. Х. Андерсена, молодий Крип'якевич склав декілька казок і надіслав їх до редакції дитячого часопису «Дзвінок». Йому відписав редактор А. Алеськевич, прихильно запрошуючи до співпраці [5, 89]. Так розпочалася в його житті одна із творчих сторінок, пов'язана із дитячим часописом «Дзвінок».

Вміщені в часописі матеріали групувалися в такі основні блоки: *твори художньої літератури, науково-популярні статті, інформаційні та розважальні матеріали* [8, 100]. У всіх трьох апробував свої творчі сили

І. П. Крип'якевич. Упродовж 1905–1912 років він опублікував науково-популярні статті та оповідання: «Хмельницький під Львовом», «Про львівське братство», «Малі козаки. Історичні оповідання з часів Хмельниччини», «Дещо про козацьке життя», «Про давні замки», «Різдвяні забавки в давних часах».

Після закінчення університету І. П. Крип'якевич не припинив співпраці з часописом «Дзвінок» і продовжив її в іншому статусі. Упродовж 1911–1914 років він був одним із літературних редакторів часопису [2]. Про це пізніше він напише: «В 1912 р, здається, за ініціативою К. Малицької, взяв я на себе редакцію Дзвінка. Переді мною редактором був Д. Лукіянович, але він вів газетку дуже неінтересно (я давав йому деякі історичні статті). Я взяв собі за зразок кращі польські дитячі газетки, які знав з дитинства («Wiek młody»? «Mały świątek») і намагався дати дітям цікаву літературу. Я переклав чи переробив кілька оповідань («Записки недоброго хлопця», «На вакаціях». Ще якусь комедійку) і сам писав дещо («Бурлаки»), багато давав дрібних інтересних для дітей заміток, пильнував відділу ребусів і загадок. ... Вів я також пильно переписку з дітьми. Я переконаний, що мої річники Дзвінка не були найгірші» [5, 107]. Практика літредактора дозволила йому відшліфувати стиль, удосконалити форму подачі матеріалу, спробувати себе в різних літературних жанрах. Окрім редагування, написання власних художніх творів І. П. Крип'якевич готував *літературні рецензії*. Рецензування в його науково-педагогічній спадщині займало одне із провідних місць. У цей період він підготував рецензії на твори І. Нечуя-Левицького, Марка Твена, Р. Кіплінга.

Співпраця з часописом «Дзвінок», літературне редагування та рецензування стали для І. П. Крип'якевича тією школою, в якій він удосконалював свою майстерність і яка спонукала його до друку окремих художніх творів. У 1912 р. у видавництві «Руського товариства педагогічного» виходить його історичне оповідання з часів Хмельниччини «Малі козаки» [3].

Інші художні твори І. П. Крип'якевича з'являться лише на початку 30-х років ХХ ст. У 20-і роки ХХ ст. І. П. Крип'якевич не залишатиме історичної белетристики і підготує низку науково-популярних видань у вигляді шкільних підручників та підручникових нарисів. До художнього слова він повернеться майже через два десятиліття. Що заставило відомого науковця використати художнє слово як один із засобів подачі історичних фактів? Щоб з'ясувати причини повернення до написання художніх творів, варто переглянути окремі життєві сторінки біографії І. П. Крип'якевича. У 1929 р. його переведуть на роботу до м. Жовкви. Тут він працюватиме в місцевій гімназії учителем історії до 1934 р. Про підготовку до переїзду у Жовкву та роки праці в гімназії він опише в своїх автобіографічних спогадах, залишить окремі коментарі та

навіть рукописне оповідання. Позбавлений доступу до архівів та бібліотек І. П. Крип'якевич, як він згадуватиме пізніше, завершить розпочаті наукові дослідження і буде змушений «взятися до популярних праць, особливо, що треба було забезпечувати дім у Львові» [5, 124]. Повернення до популяризаторської діяльності стали об'єктивні причини – обмеження наукових досліджень та потреба у додаткових коштах для утримання сім'ї. «Врешті взявся до популярної белетристики і написав *Під прапорами Хмельницького, Пригоди Юрка Козака і План майстра Дмитра* (спільними силами) – це давало деякий заробіток» [5, 124].

Більшість художніх творів І. П. Крип'якевича цього періоду побачили світ завдяки зусиллям товариства «Рідна школа». Упродовж 1934–1936 рр. видавництво «Рідна школа» видрукувало дві збірки оповідань – «Пригоди Юрка Козака» та «Бурсаки». Повісті (першу за жанром видавець визначив як історичне оповідання, а другу – історичні картини) «Під прапором Хмельницького» та «Спільними силами: План майстра Дмитра» побачили світ у 1933 та 1934 роках з ініціативи «Української бібліотеки» та «Просвіти». Книги стали надзвичайно популярними і їх рекомендували культурно-освітні товариства для читання молоді. Про справжнього автора оповідань і повістей знали лише рідні, видавці і друзі. Всі художні твори І. П. Крип'якевич опублікував під псевдонімами : «Іван Петренко», «Горишівський Іван», «І. П. Горишівський» («Петренко» – пам'ять про батька Петра Крип'якевича, «Горишківський» – спомин про Горешів на Холмщині, де дід О. Михайло мав парафію). Чому І. П. Крип'якевич приховував від читачів своє авторство? Відповідь на це запитання дав його син Роман: «Причиною цього було дещо скептичне ставлення Івана Крип'якевича до своєї белетристичної творчості він сам не вважав себе письменником; художній рівень своїх літературних творів оцінював вельми критично. Проте він робив все можливе на цій ниві, бо так розумів веління часу. А чого досяг він – про це судити читачам і літературним критикам» [6, 8]. Яким жанрам, сюжетам, функціям та засобам художньої літератури надавав перевагу І. П. Крип'якевич?

По-перше, історичні художні твори І. П. Крип'якевича дещо обмежені жанровою різноманітністю. Він працював у жанрі *історичного оповідання* («Пригоди Юрка Козака», «Малі козаки», «Бурсаки») та *повісті* («Спільними силами...», «Під прапором Хмельницького»). Варто зауважити, що його оповідання за своїм обсягом, панорамністю подій, картинністю сюжетів не зовсім відповідають класичному визначенню цього жанру. Історичні оповідання І. П. Крип'якевича дещо відрізняються від традиційних вимог поділом змісту на частини, структуруванням матеріалу за окремими історичними сюжетами, реалізацією навчальних та виховних функцій змісту

завдяки специфічному конструюванню тексту тощо. Наприклад, оповідання «Пригоди Юрка Козака» змальовує уявну подорож підлітка 30-х років ХХ ст. в минувшину – першу половину ХІІІ ст. (часи Данила Галицького). Ця мандрівка розписана автором у певній послідовності, що і знайшло своє втілення в поділі оповідання за частинами: Як я познайомився з літописцем о. Нестором; В дорозі до старого Львова; Як я знайшов собі приятеля; На львівському ярмарку; В городі князя Льва; Татари йдуть; В монастирі; Оглядаю татарський напад; Беру воєнну добич і списую своє майно; Іду на мандрівку; Як я попав у татарську неволю; Як я показував татарам магичні штуки; Як ми втекли від татар; У лісовій оселі; Як скінчився мій сон [4, 10–50]. Кожен етап цієї подорожі містить пізнавальну інформацію, що розкриває особливості минувшини за допомогою знайомства з *історичними діячами* (літописець Нестор, князь Данило), *подіями* (татарськими набігами, обороною міста), *архітектурним середовищем* (княжий двір, храми, житло, укріплення), *картинами повсякденного життя* (ярмарки, заняття дітей і дорослих, монастирське життя, харчування, одяг, рід занять), *порівнянням минувшини і сучасності* (стан р. Полтви, одяг дітей та дорослих, їжі тощо).

В усіх історичних оповіданнях та повістях І. П. Крип'якевич використовував поділ на частини («Пригоди Юрка Козака» – 14 сюжетів; «Спільними силами...» – 19 сюжетів; «Малі козаки» – 4 сюжети; «Під прапором Хмельницького» – 20 сюжетів; «Бурсаки» – 6 сюжетів). З дидактичної точки зору це не лише полегшувало сприйняття текстів, дозволяло осмислити їх зміст, звернути увагу на окремі деталі, але й сприяло кращій організації самого читання. Використання таких прийомів стало результатом тривалого спостереження за дітьми, врахування психолого-педагогічних особливостей самого процесу навчання.

По-друге, історична проблематика в художніх творах І. П. Крип'якевича присвячена лише окремим сторінкам української минувшини: часам Княжої Русі («Пригоди Юрка Козака»), життю та діяльності Львівського братства ХVІІ ст. («Спільними силами...»), подіям Національно-визвольної війни українського народу середини ХVІІ ст. («Малі козаки», «Під прапорами Богдана Хмельницького»), татарським набігам другої половини ХVІІ ст. («Бурсаки»). З точки зору хронологічних меж І. П. Крип'якевич описує окремі події ХІІ – ХІІІ ст. та ХVІІ ст. Однак вони не позбавлені картинності. В оповіданні «Пригоди Юрка Козака» панорамно подано життя Львова на етапі становлення міста: житлове та храмовбудівництво, розвиток ремесла і присадибного господарства, налагодження торгівлі, функціонування церков та монастирів. Інша історична картина постає у повісті «Спільними силами : План майстра Дмитра» [4, 51–116]. Автор переносить нас на початок ХVІІ ст. у

Львів, у часи формування і розвитку братств як руху, що виступили в оборону і захист українського православ'я, освіти, економічного життя. Події розгортаються на тлі протистояння братчиків і міського магістрату. Їх результатом стає спорядження українськими ремісниками возів для перевезення виробів, організація подорожі та налагодження торгівлі з іншими містами і державами. Значна частина повісті присвячена самій подорожі. У ній знайшли своє місце сюжети про історичні міста Кам'янець, Хотин, Яси, опришків, життя та звичаї в інших країнах, ярмаркування, встановлення мит, укладання торгових угод тощо. Деталізація окремих процесів та явищ, видів діяльності, описи із життя різних верст населення та їх побуту, використання специфічних термінів і понять – все це та інші прийоми свідчать про картинність і панорамність змісту повісті і є результатом художнього вимислу та знання історичних фактів І. П. Крип'якевичем.

По-третє, функціональне призначення художніх творів І. П. Крип'якевича мало свою специфіку. Серед досить розлогого переліку функцій: естетична, пізнавальна, виховна, духовно-творча, розважальна, навчальна тощо, він надавав перевагу навчальній та пізнавально-виховній, або, як стверджував його син Роман, «пізнавально-дидактичній», що включала інформування, навчання та виховання [6, 8]. Зміст художніх творів І. П. Крип'якевича, окрім авторського вимислу, наповнений історичними фактами. Автор використав різні форми їх подачі. Основне завдання – надати достовірну інформацію і сформулювати уявлення про час, події та їх учасників. Фактологічний матеріал досить майстерно вмонтований у загальне тло художньої оповіді. Наприклад, «Ченців було кільканадцять, молоді й старші, деякі вже сиві дідусі. Всі були при праці, кожний мав інше діло. Кілька було при ремеслі: один оброблював дерево, другий майстрував щось при ковадлі, інший місив глину, один сидів при верстаті й ткав полотно. Двоє поралися в огородці, збирали городину. Під піддашшям один чернець був зайнятий малярством. На дошці рисував образ святого, потім накладав різнорідні фарби з мисочок, що стояли перед ним. Недалеко від нього інший чернець сидів при столику й гусячим пером виводив літери на великій книзі» (Пригоди Юрка Козака) [4, 27]; «Стіни були сірі, немальовані, але пообвішувані великими килимами перської роботи. Привозили їх купці зі своїх мандрівок по Туреччині. ... На стіні проти дверей висів великий образ Успення Богородиці – під цим ім'ям була братська церква, і Успення було гербом і знаком братства на печатках, письмах і книгах. На інших стінах можна було побачити портрети опікунів і добродіїв братства» (Спільними силами...) [4, 55]; «На кожному прапорі був інший знак: тут ангел з мечем в руці, там хрест, там знов хрест над півмісяцем; деінше намальовано козака з

рушницею через плечі; то знов руку з мечем, або якогось звіра, або птицю. Говорили люди, що се знаки різних міст і повітів, з яких прийшли козаки. Козаки були в різних одягах, найбільше мали на собі сині і червоні жупани, а на головах великі шапки. Але деякі були в залізних зброях, панцирах, а як їхали, залізо дзвеніло глухим голосом» (Малі козаки) [4, 123]. Оповідання та повісті І. П. Крип'якевича пройняті великою любов'ю до рідної землі, людей, минулого. Автор не переказує події, а заставляє читача співпереживати, захоплюватися, гордитися. Це впливає на сприйняття тексту, викликає різні емоційні стани. Використання цих прийомів спрямоване на реалізацію виховних завдань та формування світогляду української дитини.

По-четверте, художнім творам І. П. Крип'якевича притаманний пригодницький елемент, який, як на наш погляд, відіграв неабияку роль у формуванні інтересу до минувшини та мотивував процес пізнання. І. П. Крип'якевич вважав, що популяризація історичних знань може здійснюватися за допомогою захоплюючої прози для підлітків, у якій використаний пригодницький елемент. Пригодницьким духом пройняті його повісті «Під прапором Хмельницького» та «Спільними силами, або ж План майстра Дмитра». Ці твори переносять читача у XVII ст. Вони мають конкретні дати, з яких починається відлік часу. У першій повісті автор звертається до подій Визвольної війни під орудою Богдана Хмельницького на Галичині. Головними героями повісті виступають вигадані особи – Омелько та Степан, бурсаки в минулому. Вони потрапляють у цілий вир неймовірних пригод, зумовлених воєнним часом. Описані події мають пізнавально-дидактичну спрямованість. Мандрівники дізнаються чимало цікавого про козаків. Вони спостерігають за представниками різних верств суспільства, їх поведінкою, вчинками. Пригодницький елемент повісті посилюється яскравими картинками загальної паніки, що охопила польську шляхту та єврейське населення, різними курйозними ситуаціями, в які потрапляють герої повісті тощо. Друга повість «Спільними силами, або ж План майстра Дмитра» починається з 1624 року і вибудована на не менш цікавих елементах пригодницького жанру, що пов'язані з мандрівкою. Весь сюжет повісті розкриватиметься на тлі підготовки до подорожі та її здійснення.

Не зважаючи на те, що в творах пригодницького жанру історичний матеріал відіграє другорядну роль, І. П. Крип'якевич наповнив твір реальними історичними фактами. Найбільше історичної інформації подано в описах. Зрідка автор, керуючись певними політичними ідеями і маючи право на авторську версію подій, поступається місцем науковцю і трактує події дещо в іншому ключі – художній версії. Пригодницький дух повістей

І. П. Крип'якевича посилює мотивацію пізнання минувшини і робить твори цікавими і повчальними.

Висновки. Цінність художніх творів І. П. Крип'якевича обумовлена, насамперед, подачею та інтерпретацією історичних фактів. Всі вони, не зважаючи на вигадані сюжети та основних героїв, переносять читача в окремі періоди і з історичною точністю, характерними особливостями матеріальної і духовної культури, описуючи до деталей фрагменти минувшини. Жанрова різноманітність та структура художніх творів дозволили І. П. Крип'якевичу зробити те, чого він не міг реалізувати в шкільних підручниках. У оповіданнях та повістях автор, не обмежений жорсткими канонами навчальної книги, міг дозволити звернути увагу читача на історичні деталі, які точніше передавали соціально-побутову історію. Це та частина історичного матеріалу, який фактично випадав із шкільних підручників, оскільки його витісняли головні факти. Насамкінець зазначимо, що художні твори І. П. Крип'якевича, як і його шкільні підручники, дидактично структуровані. Вони уклалися за зразком літературних читанок, у яких майстерно вмонтовані такі елементи: *змістовий компонент* (історичні факти та їх інтерпретації, усна народна творчість: пісні, легенди, перекази), *система методичних прийомів* (діалоги, повторення, тлумачення, порівняння минувшини і сучасності, описи, реконструкція). Це та вище сказане дозволяє нам розглядати художні твори І. П. Крип'якевича не лише як розважальну літературу, але і як своєрідні навчальні засоби, наділені пізнавальними, інформаційними та виховними функціями. Художні твори І. П. Крип'якевича потребують подальшого дослідження як специфічні джерела історичної інформації, які варто використовувати в умовах сучасного навчання історії, поглиблення мотиваційної складової у пізнанні минувшини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григоріїв Н. Про навчання дітей рідної історії / Н. Григоріїв // Григор'єв-Наш. Історія України в народних думках та піснях. – К. : Веселка, 2011. С. 5–30.
2. Звіт з діяльності Українського Педагогічного Товариства за рік адміністраційний 1910/11, 1911/12, 1912/13 (від 1 вересня 1910 до 31 серпня 1913). – Л. : Друк. Наук. Тов-ва ім. Шевченка, 1913. – 149 с.
3. І. Петренко [Крип'якевич І.]. Малі козаки. Історичне оповідання з часів Хмельниччини / І. Петренко. – Л. : Вид. Руського тов. пед., 1912. – 32 с.
4. Крип'якевич І. Було колись в Україні : Твори : для серед. та ст. шк. віку / І. Крип'якевич. – К. : Веселка, 1994. – 351 с.
5. Крип'якевич І. Спогади (автобіографія) / І. Крип'якевич // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. пр. – Л., 2001. – Вип. 8. – С. 78–140.
6. Крип'якевич Р. Іван Крип'якевич – популяризатор історії України [Вступна стаття] / Роман Крип'якевич // Крип'якевич І. Було колись в Україні : Твори. – К. : Веселка, 1994. – 351 с.
7. Крип'якевич Р. Про мотивацію популяризаторської діяльності Івана Крип'якевича / Р. Крип'якевич // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Україна:

культурна спадщина, національна свідомість, державність: зб. наук. пр. – Л., 2001. – Вип. 8. – С. 938–941.

8. Плитус О. С. Роль товариства «Рідна школа» у книжковому русі Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. : дис. ... канд. іст. наук : 27. 00. 03 / О. С. Плитус ; Рівненський держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2012. – 237 с.

РЕЗЮМЕ

А. И. Левдер. Популяризация исторических знаний в художественных произведениях И. П. Крипякевича.

В предлагаемой статье впервые проанализированы рассказы и повести И. П. Крипякевича, написанные в течении 20–30-х годов XX в. Охарактеризованы этапы публицистической деятельности И. П. Крипякевича. Раскрыты особенности конструирования художественного содержания с использованием исторических фактов. Определено взаимосвязь между формой подачи исторической информации, мотивационной составляющей и функциями художественных произведений. Раскрыта роль художественной прозы И. П. Крипякевича в популяризации исторических знаний.

Ключевые слова: научно-педагогическое наследие, популяризация исторических знаний, приключенческий жанр, художественные произведения.

SUMMARY

A. Levder. Popularization of historical knowledge in I. P. Krypyakevych's works of fiction.

The article for the first time analyzes the stories and novels by I. P. Krypyakevych written during the 20–30th years of the twentieth century. The periods of publicistik activity of I. P. Krypyakevych are characterized. The features of the artistic content construction using historical facts are revealed. The relationship between the form of historical information submission, motivational component and functions of works of fiction is found. The author determined the role of I. P. Krypyakevych's prose in historical knowledge popularizing.

Key words: scientific-pedagogical heritage, popularization of historical knowledge, adventure genre, works of fiction.